

„O binecuvântată Mânie”.

Opiniile sincere și pernicioase ale unui bun român

Motto: „Există interes pentru de toate în țara mea, în afară de lucrurile care o privesc cel mai direct” – Nicolae Iorga.

În 1899, când ziarul bucureștean de limbă franceză *L'Indépendance roumaine* se oferă să-i găzduiască „opiniile sincere” despre viața intelectuală a românilor la cumpăna de veac, Nicolae Iorga are 28 de ani. Publicist cu experiență, profesor al Universității din București și membru corespondent al Academiei Române, el este de mult una dintre cele mai autentice și mai respectate voci ale generației sale.

Aparent, postura era de invidiat. În realitate însă, pentru un intelectual pe cât de idealist pe atât de lucid ca Iorga, ea implica o uriașă responsabilitate, adeseori greu de suportat. Mă gândesc, veți fi înțeles poate, la obligația mărturisirii. O conștiință vie, dacă mai și vorbește în numele altora, e chemată să dea seamă, să identifice și să expună impostura, indiferent de masca sub care s-ar ascunde ea.

Crezând cu tărie într-o „țară nouă”, așezată pe temelii solide, la punerea cărora fiecare român ar fi trebuit să contribuie, Profesorul n-a ezitat să ia atitudine. *Opiniile sale sincere* critică inconsistența și proasta funcționare a instituțiilor culturale autohtone – de la Academie la Ateneu, de la muzee la teatre, de la Universități la biblioteci și arhive –, înfierează superficialitatea mediului literar și științific, condamnă lipsa de viziune și clientelismul dirigitorilor culturali. Printre destinatarii acuzelor pătimase întâlnim nume sonore, prea grabnic idealizate uneori de adoratorii fără discernământ și memorie ai trecutului nostru. De partea cealaltă, câțiva profesioniști onești, a căror valoare se izbește ca de un zid de indiferență „pentru orice altceva decât folosul”.

Virulente și vehemente, *Opiniile sincere* au fost repede taxate drept pamflete. Reacțiile nu au întârziat, și nici micile mizerii (până la urmă, Iorga își va da demisia din Academie, deoarece aceasta refuzase, vindicativ, premiera excelenței *Istoriei a literaturii române în secolul al XVIII-lea*). Cu toate acestea, istoricul nu s-a dat bătut. Seria următoare de articole, intitulată sugestiv *Opinii pernicioase ale unui rău patriot* (1900) continuă programul de combatere a dăunătorilor culturii naționale. În plus, ea creionează o istorie a partidelor în România secolului al XIX-lea, semn că în viziunea autorului reforma societății nu poate face abstracție de factorul politic.

Splendid traduse, prezentate și adnotate de Andrei Pippidi, cele două serii văd din nou lumina tiparului, după o lungă aventură editorială. E acesta un eveniment ce trebuie salutat, din cel puțin trei motive. În primul rând, ni se oferă posibilitatea de a pricepe mai bine una dintre marile personalități ale culturii noastre, personalitate care nu are încă biografia meritată. În al doilea rând, ni se propune un interesant subiect de meditație, și anume implicarea intelectualului, înțeles în sensul larg al termenului, în viața publică. Iorga a parcurs toate etapele acestei implicări, *y compris* descinderea într-o arenă politică dominată de „un puhoi de animale carnivore, care ne ruinează și ne dezonoarează”; cazul său este deci unul exemplar și ar merita analizat fără mânie și prejudecată. În fine, ni se acordă șansa rară de a vedea unde suntem, după o sută de ani și mai bine.

Prea departe nu am ajuns, observă în introducere Andrei Pippidi. „Semănăm, trebuie s-o recunoaștem, cu românii de acum un secol. Putem fi siguri că omului pe care această carte ne îngăduie să-l cunoaștem i-am fi stârnit mânia și dezgustul”. E adevărat, un diagnostic suplimentar nu are ce să strice. Tare mă tem totuși că tot nu vom învăța nimic și că vom trece cu nonșalanță pe lângă (dacă nu peste) lucrurile cu adevărat importante. Nu ar fi prima oară. La urma urmelor, *Opiniile pernicioase* au avut drept continuare *Studiile independente ale unui gânditor izolat* scrise în 1902. Adică deunăzi.

Recenzie realizată de Ovidiu Victor Olar lucrării lui N. Iorga, *Opinii sincere și pernicioase ale unui rău patriot*, Traducere, introducere și note de Andrei Pippidi, București, Humanitas, 2008, 268 pp